

Virserums hembygdsblad **3/16**

Gårdarna i kyrkbyn 3 – Frälsegården

Den nuvarande huvudbyggnaden på Frälsegården – Målillavägen 3 – uppfördes 1896. Huset uppfördes av Jonas Petter Jonsson, bördig från Fagerhult. Han hade varit arrendator på Virserums prästgård, men köpte senare den dåvarande Frälsegården. I huset bodde en lång följd av år syskonen Ludvig och Ester Jonsson, barn till J P Jonsson och hans maka Maria, som var bonddotter från Triabo. I huset bodde också Jonssons dotter Amanda. Hon gifte sig med den legendariske läraren och kantorn Johan Augustinus Svensson.

Byggnadsmaterialet är stående plank med reveterade ytterväggar. Någon egentlig isolering fanns inte på den tiden, utan väggarna kläddes med papp och försågs sedan med tapeter. Uppvärmning skedde med hjälp av åtta kakelugnar och så förstås eldstaden i köket.

Det omfattande lantbruket sysselsatte många personer och även tjänstefolket hade i allmänhet sitt hem på gården. Till egendomen hörde en stor ladugård, men denna ödelades helt vid en våldsamt brand den 9 november 1970.

Det mesta av den brukade jorden är numera avstyckad och såld till byggnadstomter. Ett större markområde såldes 1954 till Virserums municipalsamhälle. Området var 22.000 kvm stort och finns i samhällets södra del (från Virumsvallen och söderut upp mot Storgatan. Priset var 1 kr per kvm.

Frälsegårdens huvudbyggnad genomgick 1973 en omfattande ombyggnad då hela interiören förändrades och moderniserades.

Försvunnen by-historik återfunnen

Vid kommunreformen 1952 slogs Virserums och Järeda kommuner samman. Inför den sammanslagningen fick Eric Bringsfors 1947 i uppdrag att skriva en översikt av Virserums sockens bebyggelse. När Virserums köping senare skulle gå upp i Hultsfreds kommun 1971 gavs ett litet häfte ut där även denna översikt skulle ingick. Men 1947 års översikt kunde inte återfinnas i kommunarkivet, så Eric fick rekonstruera översikten utifrån de noteringar han hade kvar. Men i hembygdsföreningens arkiv finns en kopia av den ursprungliga översikten och den är mer utförlig än rekonstruktionen (omfattar 13 foliosidor).

I översikten redovisas följande byar, nämligen Venskögle, Kråketorp, Slagdala, Lång-ruda, Ekeflod, Hässelid, Björkmossa, Sjøruda, Totemåla, Blackelid, Spinkekulla, Västerarp, Dansås, Grunkabo, Kulla, Gräntö, Ässkögle med Tinsebo, Västrahult, Öskögle, Ramsebo, Misterhult, Rödmossa, Aggatorp, Stora och Lilla Ånhult, Korparyd, Holmskog,

Tönshult, Holm, Triabo, Lönneberg, Rås samt Hultarp, Ålefors, Äshult, Österarp och Eksebo.

Som ett exempel på Bringsfors beskrivningar återges här vad han 1947 berättade om Bockaskögle:

Bockaskögle ligger nära socknens sydspets. Byn omfattar 1 mantal, består av sju gårdar och fem brukningsdelar. Byns soldattorp är friköpt och är bebott. Ett torp har funnits. Det är avsöndrat och brukar till grannbyn Börsås i Åseda socken. På byns marker har funnits tre stugor, av vilka två ännu står kvar men är obebodda, Byn har haft egen mjölkvarn i den s.k. Krokabäcken. Två av byns mangårdsbyggnader är över 100 år.

Bolaget

När Johan Ekelund i början på 1880-talet flyttade in till Virserum från Stenberga, där hans snickerifabrik hade eldhärjats, kan man säga att Virserums industrialisering började på allvar. Den nya verksamheten inrymdes i nedre våningen på det spinneri som då låg på Brogatan och som tillhörde ägaren av Holmens gård.

Johan Ekelunds bror Emil startade senare en egen möbelfabrik. Och det gjorde även Johans son, nämligen Oscar Edv. Ekelund. Sonens möbelfabrik startade 1899 och den första bolagsordningen finns fortfarande bevarad.

Oscar Edv. Ekelunds Snickerifabriks AB – av alla kallad Bolaget – kom att bli den dominerande möbelfabriken i Virserum. Fabriken var kvar i Ekelunds ägo fram till 1968 då företaget såldes till nya ägare. Men som bekant förändrades tiderna för möbeltillverkningen och 1970 tvingades fabriken att upphöra med sin verksamhet. Året därpå såldes hela maskinparken och kvarvarande möbellager på auktion.

Smalspåret utbyggnad till Hultsfred

Järnvägen från Åseda till Hultsfred hade delats upp i två etapper för att lättare kunna finansieras. Sträckan fram till Virserum hade öppnats för allmän trafik den 23 december 1911 och planeringen för dess fortsättning till Hultsfred diskuterades.

Vid en kommunalstämma den 29 september 1913 skulle frågan om aktieteckningen för Virserums kommun diskuteras och beslutas. Till stämman hade inkommit en skrivelse som pläderade för en sådan aktieteckning.

Virserum den 29 September 1913.

Aug Ström
Hjortöström
för Åseda-Hjortöströms hjälparite

C. A. Gustafsson
Hjortöström. Med: Westberg
Gust. W. Gustafsson
Hjortöström

Carl Eriksson
för Virserums-Hjortöströms hjälparite
W. Ewald

S. M. Andersson
G. Johansson
E. Kefler
G. B. Johansson
K. K. K. K.

Emil Eriksson
Virserum

I skrivelsen sägs bl.a. att kommunen från början hade beslutat att teckna 160.000 kr för järnvägen från Åseda till Hultsfred. Sedan beslutet att dela upp byggandet i två etapper hade blivit fattat beviljade kommunen 100.000 kr för sträckan Åseda-Virserum. Alltså, menade brevskrivarna, borde kommunen nu anslå resterande 60.000 kr till delen Virserum-Hultsfred.

Men i skrivelsen framhöll man att aktieteckningen borde föras med ett förbehåll, nämligen att en fullständig station skulle förläggas vid Hvensjögle "å Hultarps ägor" samt att den nuvarande hållplatsen vid Hjortöström skulle förändras till fullständig station i likhet med den vid Hvensjögle, varvid följande motivering lämnades:

Detta senare var meningen då aktieteckningen gjordes för den nu befintliga järnvägen, men genom felskrivning eller förbiseende kom benämningen "hållplats" att begagnas i protokollet istället för anhaltsstation, hvilket fel nu torde rättas, så att en fullständig station i likhet med Hvensjögle därstädes blifva anlagd.

Trots denna begäran blev det dock aldrig någon fullständig station i Hjortöström.

GES UT AV VIRSERUMS HEMBYGDSFÖRENING

Bli medlem genom att betala in 100 kr på bg 5241-0263.